

KUSTBON

== Tidning för svenskarna i Estland ==

Arg. II.

Onsdagen den 15 oktober 1919.

№ 23.

Redaktionens adress: Reval, Riddaregatan 3.

Den stora jordreformen.

II.

Genom de nu föreliggande lagförslagen skulle jord bli tillgänglig för utstyckning under de närmaste tjugo åren, men huruvida därigenom småbruksrörelsen kan taga ny fart synes i hög grad ovisst, och ännu osäkrare är om de sålunda skapade småbruken bli existensdugliga, om konjunkturen, som man kan vänta, bli nedåtgående.

De tre viktigaste lagförslagen, som avse att bereda ökad tillgång till jord för småbruk, äro följande: 1) en lag om fideikommissens övergång till fri egendom och om skyldighet för nuvarande innehavaren att i samband därmed avträda en viss del av jorden mot ersättning och att betala en viss kontant avgift till statens jordfond. 2) En lag om förvärvande av jord, dels genom köp, dels genom expropriation till upprättande av mindre lantbruk och till byggnadstomter, och 3) en lag om användande av prästgårdsjordarne till upprättande av husmansbruk.

Det första lagförslaget berör fideikommiss med en jordareal av 60,000 hektar och ett kapitalvärde av omkring 400 milj. kr. De nuvarande innehavarna skola mot att få fri dispositionsrätt inbetala till statens jordfond 25 procent av fideikommissets värde, i fall detta stiftats på villkor att under vissa betingelser övergå till kronan, men ej 20 procent.

Statens jordfond beräknas genom dessa inbetalningar erhålla ett kapital av 90 milj. kr. Fideikommissen skola vidare avstå en tredjedel av sin jord till kronan mot ersättning enligt taxeringsvärdet, således utan hänsyn till det av krigskonunkturen skapade högre värdet. Avträdelserna av jorden skall ske i mån av behov, men den kon-

tanta inbetalningen skall ske genast; och de nitio miljonerna beräknas med räntor räcka till för inköpet av jorden. Vissa reservat göras till förmån för de båda närmast arvsberättigade till fideikommissen. Lagförslaget är baserat på frivillighetens grundsats, men de fideikommissinnehavare, som ej inom ett år underkasta sig lagen, påläggas rätt tunga ekonomiska bördor, och man anser allmänt, att de flesta skola underkasta sig. Genom denna lag vinnas för upprättandet av småbruk omkring 20,000 hektar av Danmarks bästa jord.

Det andra lagförslaget tillsätter en nämnd av sju medlemmar, bosatta i landets olika delar, som skola hålla utkik efter jord, som kan köpas till rimligt pris. Nämnden skall föreslå lämplig jord till statsinköp. Dessutom föreslås i lagförslaget, att när en egendom av över 75,000 kronors taxeringsvärde och med en areal av mer än 150 tunnland utbjudes till exekutiv auktion, så skall staten ha förköpsrätt. Om på detta sätt tillräckligt med jord icke kan förvärfvas av staten, så skall jord från sådana större agendor kunna exproprieras, i första rummet om de äro vanhävdade. Från agendor av mellan 150 och 200 tunnland jord skall blott tio procent kunna exproprieras, av större agendor icke över 25 proc., så framt icke restgodset får över 300 tunnland jord. Allt som överskjuter 300 tunnland får exproprieras. Till byggnadstomter och trädgårdstappor i städer med mer än 2,000 inv. får jord exproprieras endast om de hyreslediga lägenheterna närmast föregående år utgjort mindre än 5 procent av hela antalet lägenheter.

Det tredje lagförslaget avser, att prästbostälens skola avstå all jord med undantag av 10 hektar till statens jordfond för upprättande av

husmansbruk. Genom denna lag tror man sig för ändamålet vinna omkring 17,500 hektar utmärkt jord. De flesta prästboställen i Danmark äro numera utarrenderade och anses ganska dåligt skötta.

Det första intrycket av dessa jordreformförslag är att Danmark radikalt gripit sig an med den stora frågan och syftat långt mot dess lösning. Men ju mer man fördjupar sig i saken, dess mindre tillfredsställd blir man. Under loppet av ett par årtionden vinnes från fideikommissen och prästboställena 37,500 hektar jord för småbruk. Jorden blir intensivare skött och livsmedelsproduktionen i landet ökas något. Det är vackert så. Men denna jordareal räcker blott till att upp-
rätta 7,500 nya husmansbruk om tio tunnland.

Lagförslagen kunna knappast räcka till att ge den jordlösa befolkningen på landet jord, än mindre, såsom från socialdemokratiskt håll betonades, hejda den starka invandringen till städerna, där industrien nu kämpar med svårigheter.

Vad vi i första hand böra göra i Sverige synes mig vara att efter danskt mönster förkovra våra redan förhandenvarande småbrukares yrkeskicklighet. Detta är för närvarande en minst lika viktig uppgift som att öka deras antal.

Så långt Handelstidningen.

Vad jordfrågan hos oss beträffar, så behöva vi både öka hemmanens antal, ty jordhungern är stor, men också söka förkovra brukarnes yrkeskicklighet, som är mycket illa tillgodosedd här i landet. Jordhungern hoppas vi genom den nya jordlagen i en snar framtid få släckt. Det gäller nämligen indragning till staten av alla stora gods, vilka sedan 700 år befinna sig i den tyska adelns händer i sådan utsträckning, att baronerna, som utgöra endast 2½ proc. av befolkningen, äga 60 proc. av all jord. Kanske få vi t. o. m. mera jord, än vi skulle behöva till att börja med. Genom delning av godsen skulle staten få omkr. 60,000 medelstora nya bondgårdar. Det är mera än den kan bruka, och att i en hast ekonomisera alla dessa blir nog omöjligt.

Det är mycket illa, att partierna icke skulle kunna enas i jordfrågan. Alla äro ju eniga om, att varje obesutten, som det vill, skall få jord genom att godsen delvis styckas. Men man tvistar om sättet, säger en utländsk tidningsman. Vänsterpartierna yrka, att alla stora gods skola tagas på en gång. Numera har det vid tredje läsningen beslutats, att bondjordarna icke skola

beslagtagnas, vilket förut genom en olycklig omröstning blivit bestämt. Icke-socialisterna vilja i början stycka endast så många gods, att alla som behöva, kunde få jord och sedan så småningom även stycka de övriga godsen, för att jorden icke skall bli öde, då vi i en hast icke kunna få brukare på den myckna jorden och landet härigenom skulle utarmas. Alltså, alla som behöva måste få jord. Det äro alla ense om, även högern. Vänstern vill ha endast arrendelag, högern vill att utom arrendelag även äganderätten komme till användning (så att en „bonde“ även kunde köpa sitt hemman). Vidare tvistades om, huruvida storgodsen skulle tas utan ersättning eller med sådan. Numera har man kommit så långt, att ändå en viss ersättning borde lämnas, och en särskild lag skall utarbetas härför. Sådant ser jordprojektet ut i denna dag.

— Mätte den invecklade frågan snart lösas, så hoppas jag, att åtminstone vi, estlandssvenskar, icke mera behövde hava meningskiljaktigheter! Då behövde det verkligen icke mera råda missförstånd och skilda åsikter. Ja, mätte den tiden komma, att man om varenda en av oss kunde säga: „enighet, trofasthet, är dina söners lära.“

N. Blees.

Svenska Estland.

Nuckö. Till medlemmar i Nuckö kyrkoråd valdes följande svenskar:

1. Kristian Åkerblad, Roslep; 2. Kristian Fagerlund, Bergsby; 3. Johan Sedman, Enby; 4. Andres Lindström, Höbring; 5. Johan Wiksten, Kolanäs; 6. Johannes Sedman, Paschlep; 7. Gustav Adelman, Hosby; 8. Andres Klanman, Sutlep; 9. Anders Westerberg, Haversve; 10. Karl Grönberg, Klottorp; 11. Karl Söderholm och 12. Adam Westersten från Gutanäs; 13. Kristian Skönberg, Enby; 14. Wilhelm Aman, Österby; 15. Anders Engbusk, Sutlep; 16. Johannes Marks, Odinsholm; 17. Gustav Koppelman, Skotanäs; 18. Alexander Nybon, Harga och 19. Anders Johans, Dyrslätt. Utom dessa ännu 3 svensktalande estar: Gustav Mihkelson, Paschlep, Gustav Lemberg, Österby och Adolf Gering Nömkuöll, summa 22 svensktalande och 5 estar. Till kyrkorådet höra ännu som självskrivna medlemmar pastor Eugen Tannebaum och kantor Jo-

han Nymann. — Styrelsen består av: Kustaw Puskow, ordförande, pastor E. Tannebaum, vice-ordf., G. Mihkelson, kassör kantor J. Nymann, sekreterare; „utan portfölj“, W. Aman och A. Lindström.

Den 3 okt. på kvällen nedbrann Kristian Nymans gård i Klottorp jämte rian, visthus („spikar“) och ladugård totalt. Nästan ingenting räddades och han står där med en mängd minderåriga barn på bar backe utan allt. — K. Nyman (broder till kantor Nymann) är ledamot af Sv. Folkförbundets styrelse på Nuckö och önskligt vore därför, att medlemmarne av förbundet och andra godhetsfullt ville räcka honom en hjälpsam hand. Alla slags gåvor äro välkomna.

Sönd. den 5 okt. höll Svenska Odlingens Vänner på Nuckö ett allmänt möte i Höbrings skolhus. Mötet var, tyvärr, fåtaligt besökt, vilket är ett bevis på saknad av lust till föreningsverksamhet. Framåtsträvandet både i ett och annat avseende har beklagligt nog förslappats och man tycks endast syssla med vad man skall äta och dricka.

Mötet slöt sig till det arbetsprogram som Revals lokalavdelning antagit d. 4 maj 1917 och som är infört i Kustbon nr 20 i år. Vidare föreslogs att genom auktion försälja rian på föreningens egendom Ranna, vilken är så förfallen, att det ej lönar sig att remontera den. Föreningsmedlemmarna uppmanades att göra allt vad man kan för att verksamheten ej måtte avstanna, utan fastmer upplivas och bedrivs med energi och lust.

Joh. N—nn.

Ormsö.

Ormsöboarna hava verkligen bevisat sig hava intresse för ungdomens uppfostran genom att öppna nya folkskolor och utvidga de gamla. Men nu kunna de goda föresatserna ej förverkligas av brist på svenska lärare. Fyra platser stå ännu lediga och med vemod frågar ivraren för skolan, varifran lärlare skola anskaffas. Endast Hullo skolor arbetar med två lärlarekrafter var.

Nästan alla barn i åldern 9—14 år hava hörsammat kallelsen infinna sig och de dyra läroböckerna till ca 30 Emk och över för varje barn köpas utan knot. En del jordlösa kunna dock omöjligen med egna medel anskaffa så pass dyra böcker och här får hjälp anskaffas från kommu-

nen eller på enskild väg. — Sulläder har kommunen redan utdelat gratis åt behövande skolbarn för över 200 Emk. 50 skålp. sulläder har utdelats åt skolbarn till nedsatta priser, dyrast 12 Emk. pr. helsulor. Ormsö kommunalmän har tagit sin uppgift på rätt sätt. Och deras exempel borde följas även i övriga svenskbygder. Joel N—n.

Sverige och Finland.

Insamling för Gammal-Svenskby.

Som bekant igångsattes under sistlidne juni en insamling till förmån för den svenska kolonien Gammal-Svenskby nere i Ukraina. Insamlingen avser att bilda en fond på minst 100,000 kronor, vars avkastning skall användas att trygga undervisningen på svenska i deras kyrka och skola. Skulle insamlingen ge medel därtill, kommer hjälp att lämnas också till de svenska utposterna på estländska kusten.

Insamlingsarbetet har mötts med glädjande sympati från allmänheten och pressen. Enligt Hufudstadsbladet för den 13 dennes har även i Helsingfors grundats en kommitté församma ändamål.

Tills dato hava omkring 50.000 kronor influitt från sirka 3.000 givare. Ju förr insamlingen kan slutföras, dess bättre. „Vi våga därför vädja till alla, som mottagit postanvisningsblanketter m. m. från oss,“ skriver Stockholms Dagblad för den 20 sept., „att om möjligt nu genast insända de bidrag de anse sig kunna lämna.“

Landsmän! Är det icke skäligt att vi i de lugna förhållanden, vari vi leva, ägna en kärlekens tanke och hjälpgärning åt våra hårdt prövade blodsfränder uti i förskingringen vid Dnjeperflodens stränder och Östersjöns kuster, där de kastas hit och dit i orons virvel, som hotar att spårlöst uppsluka dem.“

Redaktionens anmärkning: Med glädje konstatera vi, att intresset för svenskarne i förskingringen allt mer och mer växer i Sverige och Finland och hoppas, att även „Kustbon“, som har mycket svårt att bära sig, ihågkommes med en mindre summa.

Politiska nyheter.

Östersjöstaterna hava beslutat att inleda fredsunderhandlingar med Råds-Ryssland och Estlands utrikesminister har hänvänt sig till Västeuropas tidningspress med en förklarig att då Östersjöstaterna antaga bolsjevikernas fredsanbud handla de enligt fredskongressens principer, somgå ut på, att man på överenskommelsens väg, i stället för blodsutgutelse, bör sträva till att för varje folk betrygga de rättigheter, för vilka det kämpar.

Under det fredsunderhandlingarna varit på dagordningen har fienden anfallit i Jamburg- och Pskov-riktningen, men blivit tillbakaslagena Estniska och ryska nordarmens trupper hava den 11 dennes intagit Jamburg och bomarderat Pskov. I Pskov-riktningen hava 2 bolsjevikregementen tillintetgjorts.

Läget i Lettland tillspitsas allt mer och mer. De rysk-tyska trupperna ha övergått till anfall mot letterna utöver hela linjen från Düna till Östersjön.

Anfallen började den 8 dennes.

Lettiska högkvarteret rapporterar att fienden använder giftiga bomber. De tysk-ryska trupperna und överste Bermondts (Avalovs) befäl ha begynt framtränga mot Riga. Bermondts har anhållit om att få transportera sina trupper genom Lettland till ryska gränsen, och utnämnt sig till generalguvernör. Lettersna hava vänt sig till Estniska regeringen med begäran om hjälp. I en proklamation till befolkningen i Lettland påpekar Bermondts, att han anser Lettland vara en rysk provins och att han har för avsikt att i Lettland åstad komma detsamma, som Denikin i Ukraina. Bakom Bermondts stå de tysk-ryska mörka krafter, vilka med hans tillhjälp vilja förverkliga de monarkiska strävandena Hans verksamhet hotar såväl Lettlands som Estland självständighet.

ANNONSER

„S. O. V.“ s bibliotek,

Riddaregatan 3, öppenhålles måndagar och onsdagar från kl. 6—8 e. m.

Kom ihåg

Svenska Odlingens Vänner

och

Svenska Folkförbundet i Estland

med bidrag och testamenten.

Medlemsavgifter och bidrag mottagas å kansliet, „Kustbons“ redaktion, Riddaregatan 3, Reval.

Kansliet är öppet alla onsdagar och torsdagar från 6—8 e. m. Alla, som ännu icke inbetalt årsavgiften, uppmanas att göra det.

Svenska Folkförbundets Central-styrelse

sammankallas måndagen den 20 oktober, kl. 7 e. m. i svenska skolan, Riddaregatan 3, Reval.

Dagordning:

„Genomseende och behandlande av lagförslag för Svenska Estlands kulturtempella autonomi“.

Alla lokalgrupper uppmanas, att utse 1 eller 2 ombud att representera mötet.

Styrelsen.

Prenumerera på

KUSTBON,

Estlands svenskarnes egen tidning, som utkommer en gång i veckan.

Prenumerationen å tidningen sker hos redaktionen, Riddaregatan 3, Reval, i bygderna hos ombudsmännen och i Sverige hos skriftställare J. Blees, David Bagaresgatan 10, Stockholm samt herr L. Hammargren, Riksbanken, och Missionsbokhandeln, Södra Förstadsgatan 4, Malmö.

Priset på „Kustbon“ är i Estland och Finland Mk. 1:50 pr. månad i Sverige Kr. 0:75 pr. månad, postarvodet i båda fallen inberäknat. Från 1 augusti till årets slut kostar tidningen Mk. 6: — eller Kr. 3: —

Sprid tidningen, samla prenumeranter, sälj-lösnummer. Redaktionen.